

การศึกษาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

A Study of Lunch Project Management of Schools under Phranakhon Si Ayutthaya City Municipality

ณัฐวรรณ ตรวจนอก

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและครูผู้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย 4 ด้าน 2.1) ด้านการบริหารงานโครงการ ได้แก่โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ 2.2) ด้านงบประมาณ ได้แก่โรงเรียนมีการวางแผนงานการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้ข้อมูลจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรปกติจากส่วนราชการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นและงบประมาณอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดหามาได้ 2.3) ด้านการดำเนินงาน ได้แก่โรงเรียนมีการจัดหาพื้นที่ เพื่อจัดตั้งโรงอาหารและควรกำหนดให้โรงอาหารได้ใช้พื้นที่อย่างเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด โดยกำหนดสัดส่วนของสถานที่ปรุงอาหาร สถานที่ล้าง สถานที่รับประทานอาหารของนักเรียน และ 2.4) ด้านการนิเทศและติดตามผล ได้แก่โรงเรียนควรนำผลการพัฒนาแบบการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: โครงการอาหารกลางวัน, การบริหารงานโครงการ, โรงเรียนสังกัดเทศบาล

Abstract

This research aimed to study conditions and guidelines to support lunch project management of schools under Phranakhon Si Ayutthaya City Municipality. The research methodology was divided into 2 steps: 1) studying conditions of lunch project management including 160 school administrators, teachers who were responsible for the project and performers as samples, the tool was a questionnaire, and the data was analyzed by percentage, mean

and standard deviation, and 2) studying guidelines to support lunch project management including 24 school administrators and teachers who were responsible for the project as samples, the tool was an interview, and the data were analyzed by the content analysis. The findings showed that : 1) As a whole, the conditions of lunch project management of schools under Phranakhon Si Ayutthaya City Municipality were performed at a high level. 2) The guidelines to support lunch project management of schools under Phranakhon Si Ayutthaya City Municipality consisted of 1) administration: the schools should plan the project in cooperation with personnel in schools and parents, community or other private organizations, 2) budgeting: the schools should manage the budget of lunch project by using information of budgets received from government sectors and other organizations, other budgets that schools provided, 3) performance: the schools should provide space to build the cafeteria and set up the area of the cafeteria for the most useful including cooking area, cleaning area and dining area, and 4) supervision: the schools should take the performance results to improve the efficiency and quality of the project.

Keywords: Lunch Project, Project Management, Schools under Municipality

1. บทนำ

โครงการอาหารกลางวันจึงเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากความตระหนักของรัฐบาลที่จะแก้ไขปัญหาทุโภชนาการในเด็ก ซึ่งพบว่า สถานการณ์ปัจจุบันนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวนมากขาดแคลนอาหารกลางวันหรือมีอาหารกลางวันแต่ไม่เพียงพอหรือมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำทำให้การเจริญเติบโตทางร่างกายไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข มีเด็กจำนวนมากที่ประสบปัญหาภาวะโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลและโรงเรียนสังกัดเทศบาลซึ่งเด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความยากจน จึงทำเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ ได้แก่ เด็กขาดความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและสมองเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาและการพัฒนาทุกด้านโดยรวม กระทรวงศึกษาธิการจึงเริ่มต้นโครงการในปี พ.ศ. 2525 และได้ร่วมเฉลิมฉลองครบรอบ 60 พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ภายใต้คำขวัญ “ฉลอง 60 พรรษามหาราชา เด็กประถมศึกษา ไม่หิวโหย โดยกำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนจัดโครงการอาหารกลางวันก่อนวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ในช่วงปลายปีงบประมาณ พ.ศ. 2534 รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาในปีพ.ศ. 2535

เพื่อนำดอกผลกองทุนไปให้แก่ปัญหาด้านทุโภชนาการของเด็กระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาทุกสังกัด และเพื่อให้การแก้ปัญหาด้านทุโภชนาการและการขาดอาหารกลางวัน บังเกิดผลเร็วขึ้น จึงเกิดความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข วัฒนธรรม กอปรกำลังด้านวัสดุ อุปกรณ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วิชาการ และบุคลากร เพื่อพัฒนาโครงการอาหารกลางวันได้ตระหนักหาภาวะโภชนาการและขาดแคลนอาหารกลางวัน

เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผิดชอบในการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทยมาโดยตลอด ซึ่งในปีการศึกษา 2557 มีสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดที่ดำเนินการตามโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 8 แห่ง การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการด้านอาหารกลางวันมุ่งหวังให้นักเรียนขาดแคลนได้มีอาหารกลางวันรับประทานที่ถูกหลักโภชนาการ มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย เพื่อช่วยสร้างเสริม สุขภาพ สติปัญญา อารมณ์ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับโรงเรียนใน

สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยามีความแตกต่างกัน การจัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนจึงมีความแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียนและจำนวนนักเรียน จากการรายงานผลการประเมินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ยังประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ผู้วิจัยในฐานะผู้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบัน และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและครูผู้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. ผลการวิจัย

4.1 การศึกษาสภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

4.1.1 ด้านการบริหารงานโครงการ โดยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อโรงเรียนมีการรายงานผลการดำเนินงานด้านการบริหารบุคลากรให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ โรงเรียนมีการประชุม วางแผนการดำเนินงานการบริหารด้านบุคลากรโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

4.1.2 ด้านงบประมาณ โดยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ที่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อโรงเรียนมีการแก้ไข ปรับปรุง แผนและกระบวนการดำเนินงานการบริหารงบประมาณตามลักษณะของปัญหาที่ค้นพบในการตรวจสอบและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ โรงเรียนมีการจัดหางบประมาณมาเพิ่มเติมหรือทดแทนส่วนที่หมดไป โดยวิธีจัดตั้งกองทุนจากผู้มีจิตศรัทธาในท้องถิ่น

4.1.3 ด้านการดำเนินงาน โดยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ที่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อโรงเรียนมีการประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อโรงเรียนจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาหารกลางวันให้นักเรียนโดยใช้วิธีจัดตั้งคณะกรรมการจัดหาทุนขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อดำเนินการจัดหาที่มีความเหมาะสม

4.1.4 ด้านการนิเทศและติดตามผล โดยในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ที่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือโรงเรียนได้นำเอาผลของการประเมินโครงการอาหารกลางวัน นำมาปรับปรุงโครงการอาหารกลางวันทางด้านบุคลากรและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือโรงเรียนได้นำเอาผลของการประเมินโครงการอาหารกลางวัน นำมาปรับปรุงรูปแบบการนิเทศติดตามผล

4.2 แนวทางส่งเสริมการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

4.2.1 ด้านการบริหารงานโครงการ มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญคือ 1) โรงเรียนควรมีการวางแผนงานการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอก เช่นผู้ปกครองชุมชนหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ 2) ควรมีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบให้ปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้ชัดเจน 3) กรณีที่โรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอควรขอความร่วมมือ ขอความช่วยเหลือบุคลากรจากภายนอกมาร่วมดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 4) พิจารณาจัดหางบประมาณเพื่อจัดจ้างบุคลากรในการดำเนินโครงการอาหารกลางวันโดยเฉพาะ 5) พิจารณาให้ครูได้รับการประชุมชี้แจงหรือสัมมนาเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน การโภชนาการและการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานอาหาร 6) ควรติดตามการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยการตรวจสอบการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและแผนการนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการดำเนินงานโครงการและ 7) นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารโครงการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันมากยิ่งขึ้น

4.2.2 ด้านงบประมาณ มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญ คือ 1) โรงเรียนควรมีการวางแผนงานการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้ข้อมูลจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรปกติจากส่วนราชการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นและงบประมาณอื่นๆที่โรงเรียนจัดหามาได้ 2) โรงเรียนควรใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างประหยัด 3) โรงเรียนควรรหาแนวทางสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนในรูปแบบงบประมาณจากที่อื่นๆ โดยให้ผู้ปกครองร่วมมือในการดำเนินงานและการทำงานเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน 4) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น ตรวจสอบระบบบัญชีตรวจสอบการใช้งบประมาณและ 5) ควรมีการนำผลการติดตาม ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง

4.2.3 ด้านการดำเนินงาน มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญคือ 1) โรงเรียนควรมีการวางแผน การดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างทั่วถึง 2) โรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับ เช่น การจัดโครงการอาหารกลางวันในวงเงินงบประมาณ โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 3) โรงเรียนควรมีการจัดหาพื้นที่เพื่อจัดตั้งโรงอาหารและควรกำหนดให้โรงอาหารได้ใช้พื้นที่อย่างเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด โดยกำหนดสัดส่วนของสถานที่ปรุงอาหาร สถานที่ล้าง สถานที่รับประทานอาหารของนักเรียน 4) กรณีที่โรงเรียนไม่มีพื้นที่โรงอาหาร ควรรหาแนวทางในการจัดสร้างอาคารชั่วคราวหรือใช้สถานที่อื่นในการรับประทานอาหารของนักเรียนเช่นห้องเรียน ระเบียงอาคาร ใต้ร่มไม้ ฯลฯ 5) โรงเรียนควรจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน 6) โรงเรียนควรขอรับความสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันจากหน่วยงาน ร้านค้า ชุมชนหรือผู้ปกครอง 7) ควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน 8) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้อาคารสถานที่อย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันปรับปรุง แก้ไข การชำรุด เสียหาย สกปรก 9) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบการใช้วัสดุอุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ตรวจสอบผลการใช้ ตรวจสอบคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ ตรวจสอบความชำรุดเสียหาย ฯลฯ เป็นต้น 10) โรงเรียนควรมีการนำผลการติดตามตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่มาปรับปรุงแก้ไข บำรุง ซ่อมแซมและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดหางบประมาณเพื่อการก่อสร้างเพิ่มเติมหรือซ่อมแซมและ 11) โรงเรียนควรรนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการใช้วัสดุอุปกรณ์ การจัดซื้อ จัดหาเพื่อทดแทนส่วนที่ชำรุดเสียหาย สูญหายรวมทั้งการจัดหางบประมาณเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

4.2.4 ด้านการนิเทศและติดตามผล มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญคือ 1) โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศและประเมินผลการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน 2) โรงเรียนกำหนดรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เช่น ระยะเวลาในการนิเทศผู้รับผิดชอบในการนิเทศ เป็นต้น 3) โรงเรียนให้บุคคลภายนอกโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศและติดตามผลโครงการ 4) โรงเรียนมีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่โรงเรียนต้องการและเอื้อประโยชน์ต่อโครงการ และ 5) โรงเรียนนำผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

5.1 จากการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาในทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการที่กำหนดจากนโยบายที่เป็นกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติ ระเบียบและแนวปฏิบัติที่กระทรวงศึกษาธิการต้องให้นักเรียนมีสุขภาพพลานามัยดี สดการขาดสารอาหาร นักเรียนได้รับประทานอาหารตามหลักโภชนาการมีสุขนิสัยในการรับประทานอาหารที่ดีและส่งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้นในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนในทุกด้านโรงเรียนสามารถดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายสอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมนึก เสียงหวาน [4]ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส ผู้บริหารและครู อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยโครงการมีวัตถุประสงค์ในด้านลดปัญหาการขาดสารอาหารในวัยเรียน โครงการมีวัตถุประสงค์ในด้านส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดีเหมาะกับวัยของนักเรียน ส่วนโครงการที่มีแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนที่ชัดเจน และมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการโครงการเป็นอย่างมาก เห็นด้วยมากที่สุด อาหารที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนรับประทานมี

คุณค่าสารอาหารครบ 5 หมู่ มีความสะอาดปลอดภัยไม่มีสารปนเปื้อน โครงการช่วยลดจำนวนนักเรียนที่ขาดสารอาหาร ส่วนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีน้ำหนักและส่วนสูงได้มาตรฐานตามเกณฑ์

นอกจากนี้ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันยังเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและนักเรียน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินงานและประสบผลสำเร็จ

5.2 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย 4 ด้านนั้นสามารถสรุปโดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

5.2.1 ด้านการบริหารงานโครงการ ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญ คือ 1) โรงเรียนควรมีการวางแผนงานการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนร่วมกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรภายนอก เช่นผู้ปกครอง ชุมชนหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ 2) ควรมีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบให้ปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้ชัดเจน 3) กรณีที่โรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอ ควรขอความร่วมมือขอความช่วยเหลือบุคลากรจากภายนอกมาร่วมดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 4) พิจารณาจัดหางบประมาณเพื่อจัดจ้างบุคลากรในการดำเนินโครงการอาหารกลางวันโดยเฉพาะ 5) พิจารณาให้ครูได้รับการประชุมชี้แจงหรือสัมมนาเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน การโภชนาการและการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานอาหาร 6) ควรติดตามการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยการตรวจสอบการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและแผนการนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการดำเนินงานโครงการ และ 7) นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารโครงการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุนทร

วรรณารักษ์ [5] ที่กล่าวว่า กิจกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเข้ามามี ส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโครงการและการนำผลผลิตจากโครงการไปสนับสนุนอาหารกลางวัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องช่วงเวลากำหนดโครงการ โรงเรียนสามารถดำเนินโครงการตามแผนให้สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้ มีการประเมินผลงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้ มีการประเมินผลงานตามระยะเวลาที่กำหนดและดำเนินงานเหมาะสมกับฤดูกาล

5.2.2 ด้านงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญคือ 1) โรงเรียนควรมีการวางแผนงานการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้ข้อมูลจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรปกติจากส่วนราชการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นและงบประมาณอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดหามาได้ 2) โรงเรียนควรใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างประหยัด 3) โรงเรียนควรหาแนวทางสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนในรูปแบบงบประมาณจากที่อื่นๆ โดยให้ผู้ปกครองร่วมมือในการดำเนินงานและการทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน 4) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น ตรวจสอบระบบบัญชี ตรวจสอบการใช้งบประมาณ และ 5) ควรมีการนำผลการติดตาม ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพโดยตลอด อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของถนอมศรี คงทน [1] ที่กล่าวว่า อย่างไรก็ตามโครงการยังต้องการ การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาลโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัด และนักเรียนที่มีครอบครัวฐานะยากจนด้วย

5.2.3 ด้านการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญ คือ 1) โรงเรียนควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะกับสภาพของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างทั่วถึง 2) โรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะกับสภาพบริบทของโรงเรียนและงบประมาณที่ได้รับ เช่น การจัดโครงการอาหาร

กลางวันในวงเงินงบประมาณ โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 3) โรงเรียนควรมีการจัดหาพื้นที่เพื่อจัดตั้งโรงอาหารและควรกำหนดให้โรงอาหารได้ใช้พื้นที่อย่างเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด โดยกำหนดสัดส่วนของสถานที่ปรุงอาหาร สถานที่ล้าง สถานที่รับประทานอาหารของนักเรียน 4) กรณีที่โรงเรียนไม่มีพื้นที่โรงอาหาร ควรหาแนวทางในการจัดสร้างอาคารชั่วคราวหรือใช้สถานที่อื่นในการรับประทานอาหารของนักเรียน เช่น ห้องเรียน ระเบียงอาคาร ใต้ร่มไม้ ฯลฯ 5) โรงเรียนควรจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน 6) โรงเรียนควรขอรับความสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันจากหน่วยงาน ร้านค้า ชุมชนหรือผู้ปกครอง 7) ควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน 8) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้อาคารสถานที่อย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันปรับปรุง แก้ไข การชำรุด เสียหาย สกปรก 9) โรงเรียนควรมีการตรวจสอบการใช้วัสดุอุปกรณ์โครงการอาหารกลางวันอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ตรวจสอบผลการใช้ ตรวจสอบคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ ตรวจสอบความชำรุดเสียหาย ฯลฯ เป็นต้น 10) โรงเรียนควรมีการนำผลการติดตามตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่มาปรับปรุงแก้ไข บำรุง ซ่อมแซมและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีคุณภาพโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดหางบประมาณเพื่อการก่อสร้างเพิ่มเติมหรือซ่อมแซม และ 11) โรงเรียนควรนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการใช้วัสดุอุปกรณ์ การจัดซื้อ จัดหาเพื่อทดแทนส่วนที่ชำรุด เสียหาย สูญหาย รวมทั้งการจัดหางบประมาณเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริศักดิ์ สุนทรไชย และคณะ [3] ที่กล่าวว่า แนวทางความร่วมมือคือโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนต้องการความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนโดยมีคณะกรรมการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางการบริหารเน้นการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนในการร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาโภชนาการบกพร่องและโภชนาการเกิน นอกจากบทบาทหน้าที่ของครูอนามัยโดยสร้างแนวคิดที่ว่า

บทบาทการเฝ้าระวังทางโภชนาการเป็นเรื่องของครูที่จะต้องดูแลนักเรียนในห้องเรียนของตนเองให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่องการบริโภคอาหาร เพื่อให้นักเรียนตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของตนเองเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ปกครองได้รับทราบเพื่อจะได้ร่วมเฝ้าระวังปัญหาโภชนาการของนักเรียนในปกครอง การดำเนินการโครงการควรมีการร่วมมือกันระหว่าง 4 ภาค ได้แก่ ครูและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของนักเรียนเพราะปัญหาโภชนาการเป็นปัญหาที่ครอบคลุมการรับประทานอาหารของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนที่บ้าน อย่างไรก็ตามโครงการยังต้องการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาล โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัดและนักเรียนมีครอบครัวที่มีฐานะยากจน

5.2.4 ด้านการนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางส่งเสริมที่สำคัญ คือ 1) โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศและประเมินผลการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน 2) โรงเรียนกำหนดรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เช่น ระยะเวลาในการนิเทศ ผู้รับผิดชอบในการนิเทศ เป็นต้น 3) โรงเรียนให้บุคคลภายนอกโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศและติดตามผลโครงการ 4) โรงเรียนมีการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่โรงเรียนต้องการและเอื้อประโยชน์ต่อโครงการและ 5) โรงเรียนนำผลการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพฑูริย์มุลดวง [2] การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนวัดสระทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ที่กล่าวว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การนิเทศ กำกับติดตามและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ การสำรวจข้อมูลที่ต้องการ ได้จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้เป็นปัจจุบันและครบถ้วนได้จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้เป็นปัจจุบันและครบถ้วนการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาเป็นส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการและอนุกรรมการดำเนินงานวางแผนการ

ดำเนินงานร่วมกับการดำเนินการตามแผนสามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้การประเมินผลสามารถประเมินผลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และแก้ไขการรายงานผล สามารถรายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกำหนด

นอกจากนี้ต้องพิจารณาให้ครูได้รับการประชุมชี้แจงสัมมนาเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน การโภชนาการและการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานอาหาร ควรติดตามการดำเนินงานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยตรวจสอบการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและผลการนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการดำเนินงานโครงการ นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพการบริหารงานโครงการมากยิ่งขึ้น โดยการปฏิบัติต่อการบริหารงานโครงการในข้างต้น แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการไปแล้ว แต่ก็ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีทรัพยากรทางการศึกษาเพียงพอทั้งงบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากรและระบบการบริหาร สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กการแก้ไขปัญหาก็ต้องใช้ความร่วมมือเป็นหลักและต้องใช้เวลาในการดำเนินงานภายใต้ข้อจำกัดเรื่องทรัพยากรทางการศึกษาดังนั้น หากมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่กองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา กับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงมหาดไทย ที่ควบคุมดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้หน่วยงานได้มีการกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเพื่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในระดับพื้นที่ที่จะเป็นการช่วยเหลือโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริศักดิ์ สุทธิไชย และคณะ [3] ที่กล่าวว่า แนวทางความร่วมมือ คือ โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนต้องการความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียนโดยมีคณะกรรมการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางในการบริหารเน้นการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนในการร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาโภชนาการบกพร่องและโภชนาการเกินนอกจากบทบาทหน้าที่ของครูอนามัย โดยสร้างแนวคิดที่ว่าบทบาทการเฝ้าระวังทาง

โภชนาการเป็นเรื่องของครูที่จะต้องดูแลนักเรียนในห้องเรียนของตนเอง ให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่องการบริโภคอาหารเพื่อให้นักเรียนตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของตนเอง เผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ปกครองได้รับทราบเพื่อจะได้ร่วมเฝ้าระวังปัญหาโภชนาการของนักเรียนในปกครอง การดำเนินการโครงการควรมีการร่วมมือกันระหว่าง 4 ภาค ได้แก่ ครูและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของนักเรียนเพราะปัญหาโภชนาการเป็นปัญหาที่ครอบคลุมการรับประทานอาหารของนักเรียนทั้งที่โรงเรียนที่บ้าน อย่างไรก็ตามโครงการยังต้องการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาล โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัด และนักเรียนมีครอบครัวที่มีฐานะยากจน

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] ถนอมศรี คงทน, “สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2551.
- [2] ไพฑูริย์ มูลดวง, “การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนวัดสระทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขต 4”, ม.ป.ท., 2551.
- [3] ศิริศักดิ์ สุนทรไชย และคณะ. “สถานภาพการจัดโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี : กรณีศึกษา 2 โรงเรียนในอำเภอบางกรวย”, วารสารสุขุทัยธรรมมาธิราช, 2551.
- [4] สมนึก เสียงหวาน, “การประเมินโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาสสังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี”, โรงเรียนเทศบาล 3 ชุมชนวัดจันทราวาส สังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี, 2551.
- [5] สุนทร วรรณรักษ์, “การประเมินโครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อคุณปริสทโธปนโรงเรียนบ้านโป่งกระสังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 5 ตามแบบการประเมิน ซีโป” 2551.